

Valsts darba
inspekcija

Labāka darbinieku aizsardzība pret vēzi izraisošām ķīmiskām vielām uzveiks galveno nāves cēloni darbavietās

Publicēts pirms vairāk nekā 4 gadiem

Publicēts: 24.09.2020.

Vēzis ir otrs izplatītākais nāves cēlonis Eiropas Savienības valstīs pēc sirds un asinsvadu slimībām. Tas izraisa aptuveni ceturto daļu no visiem nāves gadījumiem un atzīts par vienu no galvenajiem priekšlaicīgas nāves cēloņiem. Saslimstība ar vēzi ietekmē ne tikai atsevišķu iedzīvotāju veselību, bet arī nacionālās veselības aprūpes un sociālā nodrošinājuma sistēmu, valsts budžetu un ekonomikas izaugsmi.

Situācija vēl satraucošāka ir darba vietās, kurās nodarbinātie ir pakļauti saskarsmei ar kancerogēnām jeb vēzi izraisošām vielām. Vēzis ir galvenais ar darba vidi saistītu nāves gadījumu cēlonis Eiropas Savienībā: ik gadu 52% nāves gadījumu darba vietās saistīti ar kancerogēno vielu iedarbību. Salīdzinājumam — sirds un asinsvadu slimības izraisa 24 % ar darba vidi saistīto nāves gadījumu, citas slimības — 22 % un traumas — 2 % nāves gadījumu. Katru gadu tiek reģistrēta aptuveni 120 000 nodarbināto saslimšana ar vēzi, un 80 000 nāves gadījumi, kuri saistīti ar kancerogēno vielu iedarbību darba vietās.

Lai uzlabotu darba ņēmēju aizsardzību pret vēzi, nepieciešams vēl vairāk ierobežot nodarbināto pakļaušanu vēzi izraisošu ķīmisko vielu iedarbībai. Ierobežojot darba vidē izmantojamo kancerogēno vielu esamību, samazināsies šo vielu ietekme uz nodarbināto veselību darba vietās. Ilgtermiņā tas pozitīvi ietekmēs nodarbināto veselību un samazinās slogu veselības aprūpes sistēmai.

Eiropas Komisija šā gada 22. septembrī ir nākusi klajā ar priekšlikumu veikt grozījumus direktīvai par darba ņēmēju aizsardzību

pret risku, kas saistīts ar kancerogēnu vai mutagēnu iedarbību darbā. Šis Eiropas Komisijas priekšlikums ir pirmā iniciatīva vēža apkarošanā saskaņā ar Eiropas Vēža uzveikšanas plānu, ko paredzēts izstrādāt līdz 2020. gada beigām.

Kancerogēnu un mutagēnu direktīvas grozījumi paredz jaunas vai pārskatītas robežvērtības trim kancerogēnām ķīmiskajām vielām: akrilnitrilam, niķeļa savienojumiem un benzolam. Akrilnitrils ir ķīmiska viela, kas nereti izraisa deguna gļotādas kairinājumu un var izraisīt smadzeņu vēzi. Niķeļa savienojumi rada plaušu vēža un citu plaušu patoloģiju, kā arī spontānā aborta draudus. Saskarsme ar benzolu var būt par iemeslu leukēmijas un leukocitopēnijas gadījumiem. Aplēses liecina, ka, pateicoties jaunajiem noteikumiem, 1,1 miljons darba ņēmēju dažādās nozarēs, kas ir pakļauti šo ķīmisko vielu iedarbībai darba vidē, tiks pasargāti no riska saslimt ar vēzi, pateicoties darba aizsardzības prasību uzlabošanai.

Latvijā kopš 2020. gada 17. janvāra ir stājušies spēkā Ministru kabineta 2008. gada 29. septembra noteikumu Nr. 803 "[Darba aizsardzības prasības, saskaroties ar kancerogēnām vielām darba vietās](#)" grozījumi, kas veikti saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas [2017/2398](#) prasībām par darba ņēmēju aizsardzību pret risku, kas saistīts ar kancerogēnu vai mutagēnu iedarbību darbā.

Ministru kabineta noteikumu mērķis ir samazināt kancerogēno vielu izmantošanu darba vietās, tādējādi samazinot šo vielu ietekmi uz darba ņēmēju veselību, galvenokārt – saslimstību ar vēzi, kas ir viena no lielākajām veselības problēmām un galvenais nāves cēlonis darba vietās Eiropas Savienībā.

Lai veicinātu kancerogēno vielu ierobežošanu darba vidē un veiktu atbilstošus preventīvos pasākumus, uzņēmumiem būtu jāveic papildus darba vides laboratoriskie mērījumi ķīmisko vielu koncentrācijas noteikšanai.

Par Eiropas Sociālā fonda projekta "Darba drošības normatīvo aktu praktiskās ieviešanas un uzraudzības pilnveidošana" līdzekļiem iespējams saņemt bezmaksas atbalstu darba aizsardzības uzlabošanā, kā arī saņemt atbalstu laboratorisko mērījumu veikšanai par summu līdz 500 eiro. Uzņēmumi, kuru darbībā tiek izmantotas ķīmiskas vielas un to maisījumi, kā arī uzņēmumi, kuros tiek ražotas ķīmiskas vielas, tiek aicināti veikt kvalitatīvu darba vides risku, tai skaitā, ķīmisko vielu un to maisījumu darba vides riska faktoru, novērtējumu. Darba vides risku novērtējumam un laboratorisko mērījumu veikšanai tai skaitā, ķīmisko vielu koncentrāciju noteikšanai darba vidē var pieteikties ikviens mikro, mazais vai vidējais uzņēmums, kurā strādā ne vairāk kā 249 darbinieki un kurš darbojas bīstamajā nozarē, piemēram, kokapstrādē, būvniecībā, ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošanas, gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošanas, nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanas, ēku būvniecības, mežistrādes, lauksaimniecības, pārtikas ražošanas vai kādā citā no 39 Ministru kabineta 2005. gada 8. februāra noteikumos Nr. 99 noteiktajiem komercdarbības veidiem. Pieteikties pakalpojumu saņemšanai var Valsts darba inspekcijas tīmekļa vietnē.

Saistītas tēmas

[ESF projekts](#)

[Jaunami](#)

<https://www.vdi.gov.lv/lv/jaunums/labaka-darbinieku-aizsardziba-pret-vezi-izraisosam-kimiskam-vielam-uzveiks-galveno-naves-celoni-darbavietas>